

Kulturlivet på Jevnaker, status og utviklingsbehov

Kulturlivet er en av flere faktorer som gjør Jevnaker til en attraktiv kommune å bosette seg i. Kulturlivet bidrar til aktivitet på tvers av innbyggere gjennom mangfold av muligheter til deltagelse og opplevelser.

Hvorfor lage oversikt over status og utviklingsbehov?

Endring i kulturloven 2025 stiller et sterkere krav til kommunens planlegging for kulturområdet.

Kommunen skal ha et kunnskapsgrunnlag med status og utviklingsbehov som skal være grunnlaget for planlegging. Overordnede mål og strategier skal settes i planer med denne oversikten som grunnlag.

Mål og strategier kan settes i kommuneplanens samfunnsdel eller annet planverk. Mange kommuner har en egen kulturplan.

Sammen med øvrige kommunedelplaner og temaplaner inngår kunnskapsgrunnlaget om kulturområdet i beslutningsgrunnlaget for økonomiplanen. Det er i økonomiplanen de endelige beslutningene om gjennomføring av kostnadskrevenne tiltak tas.

Ny aktualitet for kultur som beredskapsområde

Kultur har fått forsterket fokus som viktig beredskapsområde i en urolig verden. Kulturlivet er viktig i beredskap fordi det spiller en sentral rolle i samfunnets motstandskraft, kommunikasjon og samhold. Kulturlivet kan også mobilisere frivillige, ressurser og møteplasser, og er dermed en viktig del av samfunnets totale beredskap.

Hvem er kulturlivet i denne sammenhengen?

Kulturbegrepet omfatter både det tradisjonelle området litteratur, kunst og kulturvern, ungdomsarbeid og idrett, men dertil også skapende fritidsvirksomheter og anlegg. Kulturloven legger vekt på deltagelse og opplevelser i et mangfold av kulturuttrykk og aktiviteter. I dette kunnskapsgrunnlaget er det i stor grad fulgt Norsk Kulturforum sin mal for kunnskapsgrunnlag som avgrenser kartleggingen fra idrett.

Kulturarbeid favner bredt og drift utvikling ligger til flere av kommunens ansvarsområder. Kommunen leverer kulturtjenester og er tilrettelegger for andre kulturaktører. Kommunen har ansvar for det Kulturutredningen 2014 omtaler som den kulturelle grunnmuren. Den kulturelle grunnmuren er bibliotek, kulturskole og fritidsklubb. En viktig del av kulturarbeidet er

tilrettelegging for øving, formidling og møteplasser. Kulturarbeid inkluderer også samarbeid med frivilligheten, støtteordninger til lag og foreninger, samt tilrettelegging for arrangementer og festivaler. I tillegg inngår arbeid med lokal kulturarv, museumssamarbeid og kulturminneforvaltning. Kulturarbeidet handler både om å utvikle gode tilbud og sikre tilgjengelighet, inkludering og deltakelse for alle aldersgrupper og målgrupper i kommunen.

Kulturlivet på Jevnaker, status og utviklingsbehov	1
Kulturloven	2
Kulturtilbud og aktivitet	3
2. Frivillige og private kulturaktører	4
3. Profesjonelle og regionale kulturaktører	4
4. Andre arenaer og møteplasser	5
5. Arrangementer og faste aktiviteter	5
Utviklingsbehov	5
Noen særlige utviklingsbehov etter nasjonale føringer og lokalt kulturliv;	5
Kulturarenaer	7
Organisering og forvaltning	8
Samarbeidsstrukturer og nettverk	10
Utviklingstrekk fra Folkehelseoversikten 2024-2027	10
Nasjonale, regionale og lokale føringer	14

Kulturloven

Lov 29. juni 2007 nr. 89 om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova)

Lova har til føremål å fastleggja offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleve eit mangfald av kulturuttrykk.

Kulturloven stiller krav til tilrettelegging for kulturvirksomhet. Kommunen skal sørge for økonomiske og organisatoriske virkemidler som fremmer et mangfold av kulturaktivitet.

Dette omfatter blant annet å;

- Å bidra til aktivitet og utvikling innen kunst, kulturarv, frivillig kulturliv, ungdomsarbeid, kulturskole, bibliotek m.m.

- Å legge til rette for både profesjonell og frivillig kulturvirksomhet
- Å sikre bredde, mangfold og tilgjengelig kultur. Det betyr at kommunen skal legge til rette for ulike kulturuttrykk, kunstnerisk virksomhet, kulturarv, museum og deltagelse fra alle grupper i befolkningen.

Kulturloven §4 stiller krav til kulturplanlegging. Kommunen skal;

- Ha en skriftlig oversikt over status og utviklingsbehov på kulturfeltet.
- Fastsette overordnede mål og strategier for kulturområdet.

Oversikten over status og utviklingsbehov skal være del av kommunens planarbeid etter plan- og bygningsloven. Status og utviklingsbehov vil typisk inngå som grunnlag for kommuneplanens samfunnsdel eller i en kommunal kulturplan.

Kulturloven §2a om politisk styring

Kulturarbeidet kan styres gjennom generelle mål og økonomiske rammer.

Armlengdes prinsipp i [kulturloven](#) innebærer at beslutninger om kunstfaglig innhold og fordeling av støtte skal tas basert på fagkompetanse, ikke politiske føringer. Det sikrer kunstnerisk frihet ved å skape avstand mellom politiske myndigheter og forvaltningen av kulturlivet. Dette gjelder særlig i spørsmål om innhold, uttrykk og tildelinger.

Kulturtilbud og aktivitet

Jevnaker har en samlet oversikt over kulturaktører og aktivitet i Fjordlandsbykalenderen her [FJORDLANDSBYKALENDEREN](#)

1. Kommunale kulturaktører

- **Jevnaker kulturskole** – undervisning i ulike kunstuttrykk, konserter og forestillinger.
- **Jevnaker folkebibliotek** – litteratur- og kunnskapsformidling. Blant annet i form av utstillinger, foredrag, konserter, debatter. Biblioteket er nylig oppgradert for bedre å løse kjerneoppdraget. Biblioteket har to scener og gode fasiliteter for å huse både små og store arrangementer.
- **Ungdomskafeen UK** – sosial møteplass for ungdom.
- **Jevnaker Frivilligsentral og Jevnaker Frivilligsentral Ung Aktiv** – flere sosiale møteplasser, allsang, konserter, foredrag, kurs.
- **Den kulturelle skolesekken (DKS)** gjennomfører kulturformidling på skolene.
- **Den kulturelle spaserstokken (DKSS)** gjennomfører kulturformidling for eldre.

2. Frivillige og private kulturaktører

- **Kor, korps, dans:** Jevnaker ungdomskorps, Jevnaker korforening, Jevnaker barnekor, Halvdan Svartes Guttekor, Sangkrystallene, Jevnaker Leikarring m.m.
- **Musikk- og kulturscener:** Glassheim Rock og Kulturscene, lokale band i Musikkbingen.
- **Kulturarv og historie:** Jevnaker Historielag med Drengestua formidlingsarena, Årbok for Hadeland, Hadeland Museumslag, Kistefos Venneforening
- **Festivaler og arrangementer:** Randsfjordfestivalen, lokale markeder og kulturarrangementer.

3. Profesjonelle og regionale kulturaktører

- **Hadeland Glassverk** – kunst- og kulturhistoriske utstillinger, design, konserter, amfi. **Hadeland Glassverk** er en betydelig arena for brukskunst og har brukskunst til produksjon og salg i sine utstillinger. Hadeland Glassverk er en av Norges eldste eksisterende industribedrifter. Designere som [Benny Motzfeldt](#), [Arne Jon Jutrem](#) og [Willy Johansson](#) har skaffet bedriften internasjonal anerkjennelse. Hadeland Glassverk setter jevnlig opp temporære kunst og kulturhistoriske utstillinger. I 2025 hadde Hadeland Glassverk utstillingen UNG ARENA som løftet frem unge, nyskapende kunstnere og samtidskunst. Hadeland Glassverk har et amfi. I tillegg setter Hadeland glassverk jevnlig opp konserter, som oftest på innleid scene. Lystenningen er et fast årlig arrangement.

- **Kistefos Museum** – skulpturpark, museale utstillinger, samtidskunst, konserter. **Kistefos** har utviklet en betydelige arena for kunst og kulturhistorie i tresliperiet med både faste og temporære utstillinger. Kistefos museet har ambisjoner om å være blant de beste kunst og kulturdestinasjonene i verden og ønsker å nå et bredt publikum gjennom «kunst for alle» kombinert med industriarv og historie. Kistefos har siden 1998 bygget opp en skulpturpark som i dag regnes blant de aller viktigste i Europa. Parallelt har Kistefos gradvis spisset satsningen på norsk og internasjonal samtidskunst gjennom skiftende utstillinger. Åpningen av nybygget The Twist i 2019 har ytterligere styrket museets posisjon som en kunst- og kulturdestinasjon. I 2031 skal det åpnes et enda et nytt museumsbygg med høye ambisjoner. Det er lyst ut internasjonal arkitektkonkurranse for bygget. Dette bygget skal romme både faste utstillinger og temporære utstillinger.

Kistefos arrangerer også av og til konserter.

- **Thorbjørnrud hotell** – kulturarrangementer og amfi. Arena for “Hver gang vi møtes” på TV 2
- **Randsfjordmuseet – Hadeland folkemuseum** – kulturarv og tradisjoner.
- **Alles kulturhus**
- **Musikklinjer i videregående skole** på Hadeland og i Ringerike

4. Andre arenaer og møteplasser

- **Jevnakerhallen** – konserter og arrangementer.
- **Skoler og gymsaler** – DKS, korps, forestillinger.
- **Torget og brygga** – utearrangementer.
- **Kirkene** – jevnlig konserter og kulturinnslag.
- **Forsamlingshus** – konserter og møter.

5. Arrangementer og faste aktiviteter

- UKM (Ung Kultur Møtes) - samlinger og workshops
- Demenskor
- Sommerkonserter på Hadeland Glassverk og i kirkene
- Kunstutstillinger (Kistefos, Hadeland Glassverk)
- Randsfjordfestivalen og konserter på Glassheim
- Kommunale arrangementer: Sangens og musikkens dag, Fakkelvandring Fjordlangs, 8. mai, 17. mai, julegateåpning

Utviklingsbehov

Noen betraktninger

Det samlede kulturtilbudet viser et mangfold av muligheter til opplevelse og deltagelse. Alle kulturtilbudene og aktivitetene vil være under utvikling og kan vise til behov.

Den største aktøren for opplæring i ulike kunstuttrykk er kulturskolen.

Det er mange tilbud for barn og voksne gjennom det frivillige kulturliv.

Det er tilgjengelig konserttilbud for voksne på Jevnaker og i regionen.

Det er få tilbud til ungdom på Jevnaker utover Ungdomskafeen UK. Mange barn slutter i lag og foreninger og kulturskolen når de blir ungdom. En mindre gruppe ungdom fortsetter å engasjere seg i organisert aktivitet.

Tidligere har det vært mer dans på Jevnaker med flere organiserte tilbud og dansetilstelninger.

Noen særlige utviklingsbehov etter nasjonale føringer og lokalt kulturliv;

Det er svak tilrettelegging for lokale kunstnere

Det er muligheter til å oppleve profesjonell kunst på Jevnaker, særlig gjennom Hadeland Glassverk og Kistefos museet. Det er liten tilrettelegging for lokale kunstnere på Jevnaker. Enkelte kunstnere fra Jevnaker samarbeider med Ringerikskunstnerne og andre nettverk utover Jevnaker. Tidligere har Jevnaker lagt til rette for at lokale kunstnere kan søke deltagelse i Kunst Rett Vest.

Lokal kulturscene

En lokal kulturscene er en kritisk del av den kulturelle infrastrukturen, og fungerer som en arena for både skapende, utøvende og opplevende kunst og kultur. Veiledere for kulturfeltet peker på at tilgjengelige og tilrettelagte kulturarenaer er helt nødvendige for å opprettholde et aktivt kulturliv, uansett sjanger eller målgruppe. Alle kulturaktiviteter — øving, formidling, konserter, teater, dans og møteplasser — trenger egnede rom som er tilpasset aktiviteten. Jevnaker har noen mindre arenaer som gymsalscene og Jevnakerhallen som har størrelse. Ingen av disse arenaene er særlig tilrettelagt for utøver eller publikum. Ved større oppsetninger søkes det ofte til Alles kulturhus i Ringerike eller det leies utendørscene til Jevnaker. Det blir et amfi i ny ungdomsskole.

Korps

Jevnaker har historisk hatt flere korps. I dag har vi kun ett korps. Jevnaker Ungdomskorps er et aktivt og inkluderende voksenkorps som ofte stiller på lokale arrangementer og som holder konserter alene og i samarbeid med andre korps. Hvis vi skal ha korps i framtiden er det behov for skolekorps og korpsbevegelse.

Kor og sang for ulike aldersgrupper

Sang er historisk sett det viktigste kulturuttrykket vi har, og sang er naturlig når folk kommer sammen. Jevnaker har Jevnaker korforening og Halvdan Svartes Guttekor som er voksenkor og et barnekor Jevnaker barnekor. Sangkrystallene er et kor for personer med demens. Det synges mindre i skolen og andre møteplasser i dag enn før.

Jevnt over er det og langt færre kor på Jevnaker i dag enn tidligere. Kulturskolen tilbyr sangundervisning. For å løfte sang er det behov for en systematisk tilnærming til sang i møteplasser, barnehager og skoler.

Mangler en frivillighetspolitikk

Kulturvirksomheten har god oversikt over det frivillige liv og har mange samarbeidspunkter og tiltak for tilrettelegging. Det er relevant for alle av kommunens virksomheter å samarbeide med det frivillige liv.

Kommunen har ikke en samlet frivillighetspolitikk. Ca 1/5 av Norges kommuner har utviklet en frivillighetspolitikk. Kommunen skal ha god kunnskap om lokale lag og foreninger og kan være tjent med å utvikle politikk i tett dialog med hele bredden av frivillig sektor, slik at den blir relevant og inkluderende. Politikken bør være helhetlig og tverrsektoriell og knyttes til kommunens planverk og budsjettprosesser for å sikre forutsigbare og stabile rammer for frivillig aktivitet. Kommunen forventes å legge til rette for gode samarbeidsformer, arenaer for dialog og partnerskap, samtidig som frivillighetens selvstendighet og egenverdi respekteres. Videre bør kommunen bidra til synlighet, rekruttering og tilgang på nødvendige ressurser som lokaler og støtteordninger for å styrke frivillig sektor.

Forankring og gjennomføring av fritidserklæringen

Fritidserklæringen er en nasjonal intensjonsavtale mellom regjeringen, KS og en rekke frivillige organisasjoner, med mål om at alle barn og unge skal kunne delta jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet, uavhengig av familiens økonomi eller sosiale situasjon. De nasjonale føringene legger stor vekt på lokal implementering, samarbeid mellom kommune og frivillighet, inkludering, økonomisk støtteordninger, medvirkning og god tilgjengelig informasjon.

Kulturvirksomheten søker årlig Bufdir om midler til Fritidskasse. Fritidskassen er avhengig av eksterne midler.

Det er et virkemiddel å bidra til gode nok vilkår for aktivitetstilbud til barn og unge slik at kommunen får et mangfold av tilbud og brukerbetalingen kan holdes lave. Fritidskassen fra Bufdir gir ikke støtte til plass i kulturskolen.

Kulturarenaer

Lokalt kulturliv er mangfoldig, både i store og små kommuner. Det er kor, korps, band, teatergrupper, dansegrupper, filmklubber, malerklubber og litteraturklubber. Det er profesjonelle kunstnere og kulturarbeidere som driver opplæring, aktivitet og formidling, innenfor offentlig, frivillig og privat virksomhet. Vi har i dag en generell kunnskapsmangel knyttet både til aktivitetsnivå, tilgang på egnede lokaler og behovet for slike lokaler.

Kommunens lokaler

Kulturarena	Bruk
Jevnaker kulturskole/UK	Ungdomskafe, demenskor, kulturskoleundervisning og formidling av ulike kunstuttrykk

	i regi av kulturskolen, biblioteket og DKS.
Jevnaker folkebibliotek	Sceneområder og fasiliteter med plass til små og store arrangementer. Debatter, arrangementer og konserter, foredrag og møteplass
Jevnaker ungdomsskole	DKS – det blir et amfi i ny skole
Jevnakerhallen	Konserter og arrangementer
Bergerbakken skole med gymsal	DKS, korps
Toso skole	DKS
Musikkbingen Toso	Bandøving – lokale band
Jevnaker frivilligsentral	Ukentlig allsang, konserter og foredrag, foreningsmøter og sosiale møteplasser.
Kantinen på JORS	Konserter og møteplass

Torget og brygga brukes til ute arrangement

Randsfjord kirke og Jevnaker kirke brukes jevnlig til konserter, kapellet ved Jevnaker kirke ved noen anledninger hatt kunstutstilling.

Vi mangler oversikt over behovet for arenaer for personer med funksjonsnedsettelse.

Det er flere forsamlingshus som har julemarked og annen kulturaktivitet.

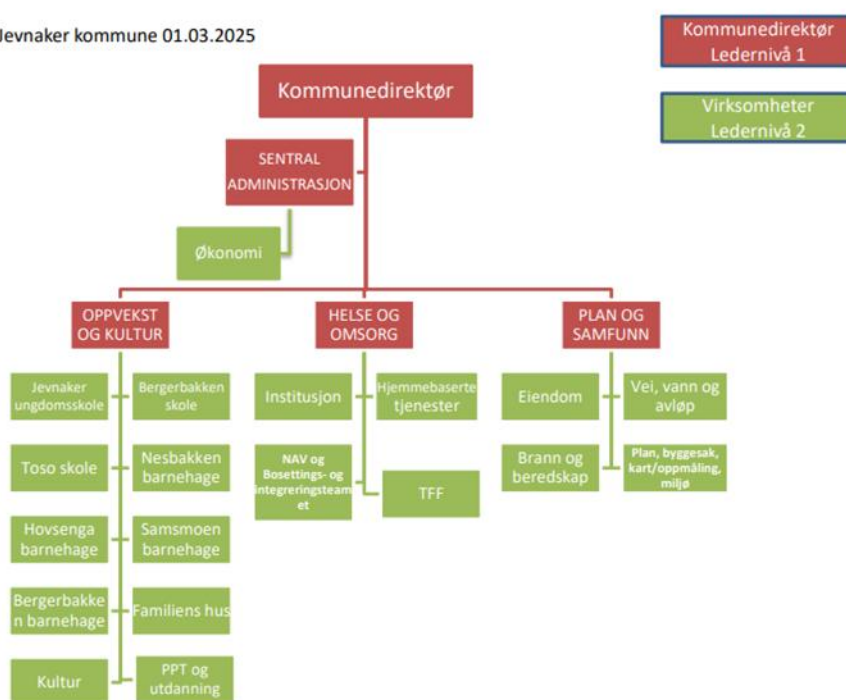
Det er få utstillingslokaler for lokale kunstnere. Noen kunstnere driver egne gallerier

Driftstilskudd til Alles kulturhus

Jevnaker har ikke et eget kulturhus eller større kulturscene. Det er behov for tilgang til en større scene og tilrettelegging for publikum for større oppsetninger og konserter. Kommunen gir et årlig tilskudd til Alles kulturhus for å støtte oppunder publikums muligheter til opplevelser. Lag og foreninger i regionen har mulighet til å leie seg inn i øvingslokaler i Alles kulturhus. Jevnaker ungdomskorps øver i Alles kulturhus. Korpsset tilbys også muligheter til å Bergerbakken skole. Jevnaker kulturskole leier scenen til årlig kulturskoleoppsetning.

Organisering og forvaltning

Kulturvirksomheten er i kommunens organisasjonskart plassert i Oppvekst og kultur sammen med skole, barnehage, familiens hus og PPT. Det gjøres kulturarbeid innen alle av kommunens ansvarsområder.

Kulturvirksomheten	Årsverk	Merknad
Virksomhetsleder kultur	1	
Kulturskolen	3,06	Inkludert demenskor og UKM
Biblioteket	2,36	Inkludert DKS og DKSS
Frivilligsentralene	2,40	Inkludert BUA og administrasjon av Aktiv sommer. Det leies inn ressurser til BUA etter sesong
Ungdomskafeen UK	0,78	Ressursene er avgrenset til kafeens åpningstid
Ungdomskonsulent	0,5	
Ungdomsprosjektet Kompasset (utenforskap)	0,5	3-årig prosjekt som varer ut 2026

Det tildeles årlig kulturmidler etter gjeldende retningslinjer og vedtak. Noen nøkkeltall fra 2025:

- Grunntilskudd til lag og foreninger: 170 000 kroner
- Refusjon kommunale avgifter til og foreninger med anlegg: 165 000 kroner
- Tilskudd Randsfjordfestivalen: 200 000 kroner
- Driftstilskudd Kistefos: 400 000 kroner

- Årbok for Hadeland 10 000
- Randsfjordmuseet: 261 000 kroner

Se mer om tall i **Kostratall 2025** som ligger vedlagt rapporten

Samarbeidsstrukturer og nettverk

Kommunens kulturtjeneste mer med i flere fagspesifikke nettverk.

Deriblant med Ung Hadeland

Vedtak om 3 årig støtte til Randsfjorfestivalen

Partnerkapsavtaler med deriblant Jevnaker korforening og Jevnaker Ungdomskorps

Medier i Hadeland folkemuseum

Årlig støtte til Alles kulturhus

Jevnaker Musikkråd

Årbokutvalget (Årbok for Hadeland)

Utviklingstrekk fra Folkehelseoversikten 2024-2027

Hovedutfordringer:

- Aldrende befolkning
- Levekår og utenforskap
- Trygghet og trivsel i nærmiljø
- Overvekt og fedme
- Psykiske plager
- Livsstil og livsstilssykdommer

Aldrende befolkning:

- Høyere andel unge eldre (65-79 år) enn på landsbasis. Andelen over 80 år forventes å være høyere i 2050 enn for landet. Dette vil også føre til en økt forekomst av personer som får demens.

Levekår og utenforskap:

- Høyere andel husholdninger med barn (0-17 år) med vedvarende lavinntekt, samt flere barn av eneforsørgere
- Høyere andel unge (15-29 år) som verken er i arbeid, utdanning eller opplæring. Jevnaker har blant den høyeste andelen av kommunene i regionen og ligger over landsgjennomsnittet
- Høyere andel personer som mottar stønad til livsopphold (20-66 år) enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- Én av ti elever i 5.-7. klasse føler seg ensomme ofte/veldig ofte

Trivsel og trygghet i nærmiljø

- Barn føler seg mindre trygge på skoleveien enn ellers i nærmiljøet
- Én av fem ungdomsskoleelever har opplevd vold fra jevnaldrende
- Blant ungdom i Jevnaker er 69% fornøyde med lokalmiljøet, tilsvarende landsgjennomsnittet (Ungdata Jevnaker, 2021). Gutter er mer fornøyde enn jenter, og trivselen synker med alderen fra 84% i 8. klasse til 51% i 10. trinn. Videre svarer ungdommen at de opplever at tilbud om lokaler for å treffe andre unge på fritiden er bra (71%), vesentlig bedre enn landsgjennomsnittet (51%). Et godt eksempel på dette er ungdomskafeen (UK) i sentrum, som er et populært møtested. Hver kveld samles mellom 30 og 60 ungdommer der, hvor de har mulighet til å treffe jevnaldrende. Kaféen drives med tilstedeværelse av kommunalt ansatte ungdomsarbeidere, som bidrar til å skape en trygg og inkluderende arena for ungdom.

Når det gjelder idrettsanlegg, mener 79% av ungdommene at tilbudet er bra, mens kun 39% er fornøyde med kulturtilbudet, noe som er langt under landsgjennomsnittet på 58% (Ungdata Jevnaker, 2021).

Overvekt og fedme:

- Høyere andel ungdom (17 år) og voksne med overvekt eller fedme sammenlignet med både nabokommuner, fylket og landsgjennomsnittet. Gjelder begge kjønn, men er spesielt høy blant jenter og kvinner

Psykiske plager:

- Høyere forekomst av psykiske sykdommer og lidelser med en klar overvekt av kvinner. Samme trenden gjelder ungdom, der flere jenter melder om psykiske plager.

Livsstil og livsstilssykdommer:

- Positivt at flere ungdommer i Jevnaker trener ukentlig eller oftere, imidlertid er det kjønnsforskjeller med betydelig lavere andel jenter. Samme trend ses nasjonalt.

- Over én av tre ungdommer oppgir å ha søvnproblemer, en markant økning fra tidligere år, og var ved sist undersøkelse høyere enn landsgjennomsnittet
- Høyere andel med muskel- og skjelettplager og sykdommer sammenlignet med nabokommuner og landsgjennomsnittet.
- Høyere andel som får behandling for hjerte- og karsykdommer sammenlignet med landet og er blant de høyeste av nabokommunene
- Høyere andel daglige røykere enn fylkesgjennomsnittet. Videre ses det et høyere forbruk av legemidler mot kols og astma.
- Forbruket av reseptfrie smertestillende legemidler blant ungdom er betydelig høyere sammenlignet med nabokommuner og landsgjennomsnittet. Hodepine er en av de vanligste fysiske plagene blant barn og unge, der en stressende livsstil med krav og press kan være en av årsakene.

Nærmiljø, tilbud og deltakelse

De fleste barn og unge opplever at de har et godt liv og er trygge i nærmiljøet. Imidlertid bemerkes det at barn føler seg mindre trygge på skoleveien, og dette skiller seg vesentlig fra landsgjennomsnittet. Selv om en stor andel av barna er fornøyde med nærmiljøet sitt, er det lavere enn landsgjennomsnittet. Ungdommen verdsetter spesielt tilbudet av fritidsløkalder der de kan møtes, som får bedre skår enn i resten av landet. Samtidig er ungdommene fornøyde med idrettsanleggene, mens kulturtilbudet får en lav skår. Et urovekkende funn er at nesten én av fem ungdomsskoleelever har opplevd vold fra jevnaldrende.

Blant de voksne er det også en stor andel som uttrykker å være fornøyde med livet, men dette nivået ligger noe under fylkesgjennomsnittet. De fleste voksne trives godt i nærmiljøet og føler en tilhørighet. Tilgangen til natur- og friluftsområder trekkes frem som svært tilgjengelig, mens halvparten er fornøyde med gang- og sykkelveiene. Tilgang til sosiale møteplasser og aktiviteter for alle aldersgrupper, samt en hyppig brukt utstyrssentral (BUA), kan bidra til et helsefremmende og inkluderende lokalsamfunn.

Om kultur og andre tilbud fra Folkehelseoversikten 2024-2027

Kulturtilbud er grunnsteiner som kan bidra til god psykisk helse og livsmestring. Et levende kulturliv fremmer mangfold og tilhørighet, og legger til rette for deltakelse og opplevelser. Dette samsvarer godt med prinsippene i ABC for god psykisk helse, som er et kunnskapsbasert rammeverk som har som mål å styrke den psykiske helsen. I ABC løftes tre enkle grep frem for å styrke egen og andres psykiske helse; å gjøre noe aktivt, å gjøre noe sammen med andre, og å gjøre noe meningsfylt (ABC for god psykisk helse). [ABC for god psykisk helse | Gjør noe meningsfullt](#)

Jevnaker folkebibliotek

Biblioteket er et gratis og tilgjengelig kulturtilbud og møteplass for alle, uavhengig av alder, kjønn eller bakgrunn. Bruk av folkebibliotek kan fremme livskvalitet, forebygge ensomhet og redusere sosial ulikhet i helse (Nasjonalt senter for aldring og helse, 2019). Lik tilgang til kultur- og kunnskapsarenaer for alle bidrar til å motvirke ulikheter i befolkningen. Jevnaker folkebibliotek arrangerte 68 arrangement i 2023 (84 i 2025), med totalt 2370 deltakere (2614 i 2025) (KOSTRA, 2023). Med nesten 23 597 besøk (2025), er det også en viktig arena for formidling av litteratur og kunnskap, noe som bidrar til å fremme leseglede og kritisk tenkning (Leselyststrategien 2024-2030). I den nasjonale leselystkampanjen «Sommerles», deltok 52,7% av målgruppen i Jevnaker, som var langt over landsgjennomsnittet på 34%

Jevnaker kulturskole

Kulturskolen er en viktig arena for barn og unge som legger til rette for kulturopplevelser i møte med andre. Det er et kommunalt tilbud for barn og unge som gir undervisning blant annet i musikk, teater, kunst og dans. Kulturskolen fremmer læring, trivsel, samspill og livsmestring. I Jevnaker deltar 20% av barn og unge mellom 6-15 år, som er vesentlig høyere enn landsgjennomsnittet (uten Oslo) på 13,2% (KOSTRA, 2023).

Deltakelse

Det er registrert 164 lag og foreninger med nedslagsfelt for innbyggere i Jevnaker, som dekker et bredt spenn av aktiviteter og interesser for alle aldersgrupper (Foreningsportalen). Slike organisasjoner, lag og foreninger er viktige sosiale arenaer som kan gi verdifulle erfaringer og læring utenfor mer uformelle situasjoner. På sitt beste gir de mulighet til å utvikle ferdigheter, lære å samarbeide, ytre meninger og jobbe målrettet.

Lag, foreninger og uorganisert aktivitet

Ifølge Ungdata Jevnaker (2021) er 63% av ungdom med i organiserte fritidsaktiviteter, noe som er litt høyere enn landsgjennomsnittet på 60%. Av de som har deltatt på organiserte fritidsaktiviteter minst fem ganger i løpet av en måned, er det flest jenter. Andelen synker med alderstrinnene fra 72% på 8. trinn til 50% i 10. trinn.

Blant voksne i Jevnaker oppga 21,7% at de ukentlig eller oftere deltok i organisert aktivitet eller frivillig arbeid (Folkehelseundersøkelsen i Viken, 2021)

Frivilligsentralene

I Jevnaker er frivillighet en viktig bærebjelke som bidrar til å skape et levende lokalsamfunn. Det å delta som frivillig kan ha stor betydning for å forebygge eller redusere isolasjon og ensomhet, både for den som gir og mottar hjelp. Frivilligsentralenes formål er å stimulere til frivillig innsats, være åpne møteplasser for innbyggerne, og fungere som bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor. Jevnaker har to frivilligsentraler: Jevnaker Frivilligsentral og Jevnaker Frivilligsentral Ung Aktiv. Jevnaker Frivilligsentral organiserer et bredt spekter av aktiviteter og arrangementer nesten hver dag i uken. Disse møteplassene bidrar til å forebygge

ensomhet og bygger relasjoner og vennskap blant deltakerne. Omtrent 100 personer er innom på de faste aktivitetene gjennom uka. I tillegg har lag og foreninger sine faste møter i lokalene.

Jevnaker Frivilligsentral Ung Aktiv fungerer som en paraply for utstyrssentralen Barn Ung Aktivitet (BUA) Jevnaker og treningssenteret Innersvingen. BUA tilbyr gratis utlån av aktivitetsfremmende utstyr for sport, friluftsliv, lek og arrangementer til alle aldersgrupper. Tilbudet legger til rette for deltakelse og inkludering i lokalmiljøet. Tilbudet blir mye brukt og BUA Jevnaker ligger høyt på nasjonale rangeringer for antall utlån per innbygger. I 2025 var det registrert 2 906 unike brukere og 15 610 utlånte enheter.

I tillegg fungerer Frivilligsentralen som bindeledd mellom Jevnaker kommune og Ung Hadeland, spesielt gjennom Aktiv Sommer, et program som tilrettelegger for sommeraktiviteter for barn og unge i Gran, Jevnaker og Lunner. Aktivitetene er enten gratis eller har en lav egenandel, og det legges til rette for transport til aktivitetene. Det sikrer at alle får en reell mulighet til å delta og bidrar til å redusere sosiale forskjeller. Eksakte tall for deltagelse fra Jevnaker er ikke klare ennå.

Tros- og livssynssamfunn

Følelsen av å tilhøre et fellesskap og ha gode sosiale relasjoner er viktig for mange, og mange finner dette i tros- og livssynssamfunn. I Jevnaker og omegn finnes det flere slike fellesskap som innbyggerne kan være en del av. Den norske kirke er det største trossamfunnet i Jevnaker, men også Betel Pinsemenigheten, Frelsesarmeen og Human-Etisk Forbund er tilgjengelige alternativer. Noen innbyggere reiser også til nærliggende kommuner for andre tilbud. Den norske kirke - Jevnaker sokn hadde 4 970 medlemmer i 2025, og dette som utgjør 70,6% av innbyggerne i kommunen. Det ble holdt 58 gudstjenester med totalt 4 218 deltakere. Konserter og øvrige aktiviteter og arrangementer kommer i tillegg. Kirken ønsker å være et sted for alle og tilbyr aktiviteter for barn, unge og voksne, både individuelt og i grupper. De fleste aktiviteter er lavterskeltilbud og gratis å delta på. Når det gjelder ungdom i Jevnaker, oppga 17% at de deltok på en aktivitet i en religiøs forening i 2025, som er vesentlig lavere enn landsgjennomsnittet på 25% (Ungdata.no).

Nasjonale, regionale og lokale føringer

Internasjonale konvensjoner ratifisert av Norge

Norge har ratifisert og er dermed bundet av flere internasjonale konvensjoner relevante for Temaplan kultur. **FNs barnekonvensjon** er gjort til en del av norsk lov og artikkel 31 er spesielt viktig da den omhandler barnets rett til «fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet». **UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven** omfatter

levende tradisjoner og tradisjonell kunnskap som blir overført mellom folk. Kunnskapen blir praktisert i dag og ført videre gjennom kreative uttrykksmåter, som håndverk, musikk, dans, mattradisjoner, ritualer og muntlige fortellinger. **UNESCOS konvensjon om vern og fremme av et mangfold av kulturuttrykk** forplikter statspartene å legge til rette for et mangfold av kulturuttrykk. **FN-konvensjonen om rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)** skal bidra til å motvirke diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. **FNs bærekraftsmål** er en felles og global arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. FNs bærekraftsmål er universelle, og gjelder for alle land.

Nasjonale føringer – lovverk

Kulturfeltet har et begrenset lovverk, men **Kulturloven** gir føringer for det offentliges ansvar for å fremme og legge til rette for at alle får mulighet til å delta i et bredt og kvalitativt godt kulturliv med et mangfold av kulturuttrykk. Det offentliges ansvar gjelder i alle tre forvaltningsnivåene (stat, fylkeskommune og kommune). Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd, kulturloven, er nylig revidert og utvidet med tre nye perspektiver; forankring av myndighetenes ansvar på kulturfeltet i "infrastrukturkravet", jf. Grl. § 100 sjette ledd, en todelt lovfesting av armlengdesprinsippet og en bestemmelse om kommunal og fylkeskommunal planlegging på kulturfeltet.

Ny kulturlov trådte i kraft 1. juli 2025.

Kulturloven gir retningslinjer for kunst- og kulturfeltet på linje med UNESCOkonvensjonen:

§ 1.Føremål (ny) «Lova skal leggja til rette for eit ope og opplyst offentleg ordskifte gjennom å fastleggja offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd i tråd med prinsippet om armlengds avstand, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleva eit mangfald av kulturuttrykk.»

Det er to lovpålagte kulturtjenester i kommunene; biblioteket og kulturskolen.

Folkebibliotekloven (med tilhørende forskrifter) gir føringer for drift og utvikling av bibliotekene og **Opplæringsloven** som i sin formålsparagraf peker på flere relevante forhold for kommunens arbeid med kunst og kultur. Opplæringsloven har også et eget kapittel om kulturskolen.

Andre relevante lovverk er **Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)**, **Voksenopplæringsloven**, **Kulturminneloven**, **Arkivloven**, **Stadsnamnloven**, **Åndsverkloven** og **Likestillings- og diskrimineringsloven** med tilhørende forskrifter.

Nasjonale føringer – stortingsmeldinger, nasjonale handlingsplaner og strategier

(Kilde Kulturplan Ås kommune)

Det har de siste årene kommet flere nasjonale styringsdokumenter knyttet til kunst- og kulturfeltet, og disse har mange og ulike former. Felles for disse er at de bygger opp under Norges forpliktelser knyttet til internasjonale konvensjoner og til kulturlovens formål.

Felles er også at det etableres et sett med begrunnelser for å underbygge kunst og kulturfeltets legitimitet i politikktutforming og politiske prioriteringer lokalt, regionalt og nasjonalt. Videre gis det føringer og retning for hvordan kulturfeltet bør utvikles, lokalt, regionalt og nasjonalt.

En viktig del av føringene for arbeidet med kulturfeltet både nasjonalt, regionalt og lokalt handler om å gjøre det mulig for alle å delta i ulike kulturaktiviteter, kulturopplevelser og opplæringstilbud. Like muligheter for alle uavhengig av sosioøkonomisk og kulturell bakgrunn, funksjonsevne, bosted og språk.

Begrepet «**barrierer for deltagelse**» har de siste årene blitt vanlig å bruke om de ulike faktorene som gjør det vanskelig eller umulig for ulike mennesker og grupper å delta i samfunnets ulike aktiviteter, tilbud og opplevelser.

Kultur- og likestillingsdepartementets nye handlingsplan har som formål at **alle skal ha like muligheter til å delta i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter i hele landet.**

I februar 2024 sendte Kultur- og likestillingsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, KS og Frivillighet Norge brev⁴ til alle kommuner hvor de trekker frem lokale fritidserklæringer og lokal frivillighetspolitikk som eksempler på gode verktøy og prinsipper i arbeidet for å bidra til et godt samarbeid med frivillig sektor og inkludering av barn og unge i fritidsaktiviteter.

Regjeringen har sammen med en rekke organisasjoner og KS utarbeidet Fritidserklæringen som har som overordnet mål at alle barn skal ha mulighet til å delta jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre. Det er utarbeidet en [ny mal for lokale fritidserklæringer](#) som kommunene kan ta i bruk.

Frivillighet Norge og KS har utarbeidet [en plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor](#). Denne trekker opp viktige prinsipper for samarbeid mellom kommunal og frivillig sektor. I plattformen legges det til grunn at en lokal frivillighetspolitikk bør inneholde virkemidler som tilrettelegger for frivilligheten.

Departementene, KS og Frivillighet Norge anbefaler at det inngås samarbeidsavtaler lokalt og regionalt mellom frivillig og offentlig sektor der hvor dette er naturlig.

Regjeringens kulturfrivillighetsstrategi, kalt «Rom for deltagelse» ble lansert i 2023 og har som formål å løfte frem mangfoldet av kulturfrivillighetens aktiviteter og dens egenverdi, og synliggjøre kulturfrivillighetens samfunnsbidrag. Strategien har fire satsingsområder som omfatter rammebetingelser for kulturfrivilligheten, tilgang på egnede lokaler, bred deltakelse og inkludering samt samspillet mellom den profesjonelle og den frivillige kulturen.

Totalberedskapsmeldingen (Meld. St. 9 2024-25) «Forberedt på kriser og krig» trekker frem at: «Kultur og det frie ordet er av stor betydning for sivil motstandskraft. (...)

Regjeringen mener det er viktig å videreføre sterke og uavhengige medier og kunst- og kulturinstitusjoner som evner å ivareta kulturarv og opprettholde kulturelle aktiviteter under kriser og krig.»

Ny rammeplan for kulturskolene «Kulturskole for alle» ble lansert i 2025 av Norsk kulturskoleråd, og beskriver bl.a. kulturskolens samfunnsoppdrag slik det er gitt gjennom lovverket og uttrykt i konvensjoner og stortingsmeldinger. Videre gir rammeplanen en beskrivelse av kulturskolens verdigrunnlag og målsettinger, praksis og organisering. Rammeplanen har også tilknyttede fagplaner for de ulike kulturskolefagene (dans, teater, visuell kunst, musikk og skapende skriving).

Videre finnes det flere relevante statlige føringer som «**Leselyststrategien 2024-30 Sammen om lesing**», **Veikart for Kreativ næring (2024)**, «**En mer praktisk skole** (Meld. St. 34 2023-24) **Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.–10. trinn**» «**Rom for demokrati og dannelse**, **Utvidet nasjonal bibliotekstrategi (2020-25)**», «**Opplære, skape, dele** (Meld. St. 18 2020-21), **Kunst og kultur for, med og av barn og unge**» og **Kulturmeldingen «Kulturens kraft** (Meld. St. 8 2018-19) Kulturpolitikk for framtida».

Regionale føringer

De regionale føringene er færre, men allikevel ikke uten betydning. Spesielt innen **kulturminner og kulturmiljøer, og regional planlegging for areal og transport**. Men fylkeskommunen har gjennom **fylkesbiblioteket og arbeidet med kunst og kultur også en viktig rolle**.

I april 2025 vedtok Akershus fylkesting **Regional plan for økt livskvalitet og deltakelse i Akershus 2025-2036** som omfatter en rekke tematiske områder som ses i sammenheng, herunder inkludering og deltakelse, livskvalitet og levekår, by- og stedsutvikling, frivillighet, kunst og kultur, samt idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet. Disse temaene ses i sammenheng og skal i tett samarbeid med kommunene og aktører innen næringsliv, kultur og frivillighet bidra til at Akershus er et åpent og inkluderende samfunn, hvor det er godt å leve for alle.

Planen har som formål å imøtekomme utfordringene knyttet til sosial bærekraft, sosial ulikhet, inkludering og økt livskvalitet. Dette er komplekse temaer som krever helhetlig tilnærming.

Viken fylkeskommune hadde en egen Temastrategi for kunst og kultur 2022- 2025. Her ble det påpekt at «Kultur har en klar egenverdi og er samtidig en viktig utviklingsfaktor innen andre samfunnsområder. Kulturpolitikken skal fremme demokrati og ytringsfrihet, og er forankret i nasjonal lovgivning og ratifisering av internasjonale konvensjoner.»

Lokaler føringer

Jevnaker har ingen egen kulturplan, men kunst, kultur, frivillighet og samskaping er berørt i flere andre planer og styringsdokumenter.

Kvalitetsplan for oppvekst og kultur 2022-2025

Kvalitetsplanen understreker kommunens ansvar for å legge til rette for kulturtilbud og møteplasser for alle uavhengig av økonomi. Virkemidler er lave kontingenter, støtteordninger og utlån av utstyr.

Dette er en viktig kobling til kulturloven og kommunens plikter. Kvalitetsplanen går ikke går ikke i dybden på kulturplanlegging, men viser tydelig at kultur inngår i kommunens samfunnsoppdrag.

Kommuneplanens samfunnsdel 2022-2034

Kultur inngår som en sentral del av stedsutviklingen i visjonen *Fjordlandsbyen Jevnaker*, med kulturtilbud som viktig for et attraktivt sentrum.

Kommunen skal legge til rette for møteplasser med sosialt samvær og *mangfold av kulturopplevelser* som del av folkehelse- og inkluderingsarbeidet.

Kulturinstitusjonene Kistefos og Hadeland Glassverk er definert som store fortrinn og drivere for turisme og næringsutvikling.

Kulturarbeid er viktig for å motvirke utenforskap og bidra til livskvalitet, mestring og sosial deltakelse.

Bevaring av kulturlandskap og kulturarv inngår i kommunens arealstrategi og identitetsbygging.

Kulturpolitisk plattform 2019-2031. Plattformen har 12 strategier som skal gi kulturen større strategisk slagkraft.

ENESTÅENDE opplevelser

- Enestående kunst- og kulturopplevelser, og et rikt kultur- og aktivitetstilbudtilbud, gjør Fjordlandsbyen Jevnaker til en attraktiv bo- og etablererkommune, og en nasjonal turistdestinasjon
- Gode kulturopplevelser og aktiv formidling av vår felles kulturarv, historie og kultur styrker identitet og tilhørighet i et levende demokrati
- Alle innbyggere finner kulturopplevelser som oppleves relevante og meningsfulle.

1

Private og frivillige kunst- og kulturformidlere skal sikres forutsigbare vilkår og gode rammebetingelser

2

Offentlige kulturformidlere og den kulturelle grunnmuren styrkes og målrettes, og skal planmessig forankres politisk

3

Skolene/barnehagene/institusjonene er aktive dannels- og kulturformidlingsarenaer, i tett samarbeid med kultursektoren

4

Alle innbyggere skal sikres samme tilgang til et mangfold av kulturopplevelser, på ulike arenaer

AKTIVE deltakere

- Jevnakersamfunnet preges av samarbeid, dugnadsånd, toleranse og et levende demokrati.
- Alle gis samme mulighet til å utvikle evner og talenter, og oppleve mestring, alene og sammen med andre
- Et rikt kulturliv styrker fysisk og psykisk folkehelse
- Offentlig, privat og frivillig sektor arbeider tett sammen, til det beste for alle innbyggere
- Det er enkelt for alle å oppsøke kulturtilbud, også utenfor kommunens grenser
- Det oppleves enkelt å iverksette kulturtilbud

5

Kommunen skal legge til rette for så enkle, forutsigbare og rettfærdige vilkår for drift og utvikling av frivillig sektor som mulig

6

Alle innbyggere skal sikres enkel tilgang til et mangfold av arenaer og møteplasser for mestring, samhandling, danning og demokrati

7

Kultur og frivillighet skal være en bærende del av den kommunale primærforebyggende innsats for folkehelse

8

Gode kommunikasjonsløsninger skal sikre alle innbyggere å ta del i kommunale, regionale og nasjonale kulturtilbud

INSPIRERENDE omgivelser

- Fjorden, naturen og historien gir Jevnaker unike fortrinn som utnyttes maksimalt.
- Et mangfold av opplevelsestilbud er til glede for både turister og innbyggere
- Et helhetlig oppvekstmiljø ivaretar alle innbyggere
- Det er gode, relevante og tilpassede møteplasser for alle innbyggere, og alle slags aktiviteter og opplevelser. Eksisterende kulturarenaer fortettes og videreutvikles for møter mellom mennesker
- Det er enkelt å orientere seg i mangfoldet av kulturtilbud

9

Kommunens natur- og kulturgitte forutsetninger skal benyttes maksimalt for å styrke et levende kulturliv

10

Kultur skal være en viktig del av grunnlaget for planlegging av bo- og oppvekstmiljø, sentrumsutvikling og næringsutvikling

11

Kulturell infrastruktur skal styrkes og gjøres tilgjengelig, for å fremme nære kulturopplevelser og stimulere til aktiv deltakelse

12

Kommunen skal underbygge, koordinere og samskape med kulturlivet, og aktivt markedsføre kulturtilbud

- [Les plattformen som pdf](#)